

CUMHURİYET DÖNEMİ

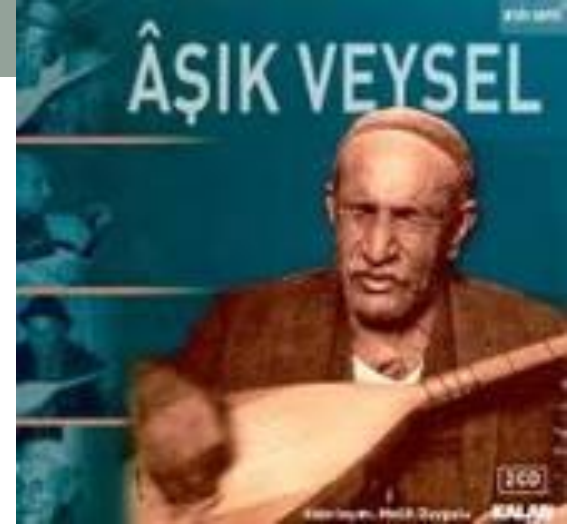
HALK ŞİİRİ

**FETHİYE MEHMET ERDOĞAN
ANADOLU LİSESİ**

**MÜCAHİD SERÇEK
TÜRK ED. ÖĞRT.**

ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

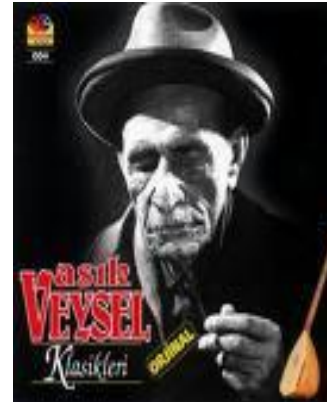
(1894-1973)

25 Ekim 1894'te Sivas'ın Şarkışla ilçesi Sivrialan köyünde dünyaya geldi. Çocukken geçirdiği çiçek hastalığı yüzünden bir gözünü, daha sonra bir kaza sonucu diğer gözünü kaybetti. Saz çalmayı öğrendi. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Emrah, Dadaloğlu gibi halk ozanlarından etkilenererek türkü yorumu ve sazda ustalaştı. Ahmet Kutsi Tecer tarafından keşfedilmiş ve tanıtılmıştır. Anadolu'yu kent kent dolaşıp şiirlerini sazıyla seslendirdi. Köy Enstitüleri'nde saz ve halk türküleri dersleri verdi.

- En güzel şiirlerinden bazılarını ölümünden hemen önce yazdı. Türkçesi yalındır. Dili ustalıkla kullanır. Tekniği gösterişsiz ve nerdeyse kusursuzdur. Yaşama sevinciyle hüznün, iyimserlikle umutsuzluk şiirlerinde iç içedir. Aşk, doğa, vatan sevgisi, yaşama sevinci, gurbet, din, tasavvuf, kardeşlik duygusu en çok işlediği temalardır.

- **Şiirler:**
- **Deyişler**
- **Sazımdan Sesler**
- **Kara Toprak**
- **Dostlar Beni Hatırlasın**

Âşık Veysel ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kendisinden önceki şairler gibi zaman zaman aruzla da şiirler kaleme almıştır.
- B) Yedi yaşında gözlerini yitirmesine rağmen şiirlerinde çiçekler; allı yeşilli, sarılı morlu renkler kol kola vermiştir.
- C) İç dünyasına çekilen şairin şiirlerinde insan önemli bir malzeme olarak yer alır.
- D) Âşıklık geleneğinin son dönemde yetişen büyük ustalarındandır.
- E) Şiirlerinde aşk, yurt ve toprak sevgisi, alışılacağı bir söyleyişten uzak bir duyarlılıkla dile gelir.

• (2013 / LYS)

Halk Őiirimizin g¼c¼l¼ soluklu bir Őairidir. Kendini yedi yaŐından itibaren saza, s¼ze, Őiire ve t¼rk¼ye vererek dıŐ d¼nyasının karanlığını, g¼n¼l d¼nyası ile aydınlatmıŐtır. G¼n¼l g¼z¼yle yazdđđı Şiirlerinde birlik, beraberlik, yurt sevgisi, g¼zellik, gurbet, ayrılık duygularını dile getirmiştir.

Bu parçada tanıtılan Şair aŐađıdakilerden hangisidir?

- A) Yunus Emre B) Pir Sultan Abdal C) Karacaoğlan
D) ÂŞık Veysel E) Dadaloğlu

(1991 / ÖYS)

KARA TOPRAK

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sâdık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yorulduğum
Benim sâdık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sâdık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır.
...

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece

...

Şaşar Veysel işbu hale
Gah ağlayan gahi güle
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece

ÂŞIK MURAT ÇOBANOĞLU

(1940-2005)

- Kars'ta doğdu. İlkokulu Kars'ta okudu. İlk bağlama derslerini Çıldırlı Şenlik'in çırağı olan babası, yörenin usta âşıklarından **Gülistan** (Çobanlar)'dan aldı. 14 yaşlarında türkü söylemeye başladı. 1966 yılından başlayarak sürekli olarak Konya Âşıklar Bayramına katıldı. Birçok kez çeşitli dallarda birincilikler aldı.

- Türkiye'nin her yerinde bilinen, tanınan ozan, yıllarca radyo programları yaptı. Halk edebiyatı ve âşıklık geleneği üzerine çeşitli seminerler verdi. Türkiye dışında, Avrupa'dan İran'a dek birçok ülkede konserler verdi, yarışmalara katıldı.
- **“Kiziroğlu”** türküsünü tanıtmıştır. **Cumhuriyet Destanı, Öğretmen, Dertli Bülbül** şiirleri ünlüdür. 1971 yılında Kars'ta açtığı, özellikle usta-çırak ilişkisinden her alanda âşıklık geleneğinin sürdürülmesinde katkısı anlamında bir okul niteliğinde olan **Çobanoğlu Halk Ozanları Kahvesi** yörenin âşıklar merkezine dönüştü.

KIZIROĞLU MUSTAFA BEY

Bir hışımnan geldi geçti
Kiziroğlu Mustafa Bey
Hışmı dağı deldi geçti
Kiziroğlu Mustafa Bey
Ağam kim canım kim Nigar kim
Kim kim kim Kiziroğlu Mustafa Bey

Vay ben ona eş olaydım
Anadan on beş olaydım
Keşke onla kardaş olaydım
Kiziroğlu Mustafa Bey
Ağam kim canım kim Niğar kim
Kim kim kim Kiziroğlu Mustafa Bey

•
Bir at biner ala paça
Mecel vermez kırat kaça
Az kalsın ortamdan biçer
Kiziroğlu Mustafa Bey
Ağam kim canım kim Niğar kim
Kim Kim kim Kiziroğlu Mustafa Bey

Hay edende haya teper
Huy edende huya teper
Köroğlu'nu çaya teper
Kiziroğlu Mustafa Bey
Ağam kim canım kim Niğar kim
Kim kim kim Kiziroğlu Mustafa Bey

ABDURRAHİM KARAKOÇ

(1932-2012)

1932 yılının Nisan ayında Kahramanmaraş ili, Elbistan ilçesine bağlı Ekinözü (Cela) köyünde dünyaya gelen şairin şiir merakı küçük yaşlardan gelmektedir. Âşıklık geleneğinden gelmemesine rağmen yazmış olduğu âşık tarzı şiirleriyle tanınır. Şiirlerini kendisi bestelememiştir.

İlk yazdığı şiirleri 2 kitap olacak hacimde iken beğenmeyip yaktı ve 1958 yılından itibaren yazdıklarını 1964 yılında “**Hasana Mektuplar**” ismi altında kitap haline getirdi.

- Türk insanının anlatamadıklarını, çektiği çileyi, ezikliği, memleket sorunlarını, İslami duyarlığı, yabancılaşma ve gurbet gibi temaları dile getirmiştir.
- 100'den fazla şiiri türkü veya şarkı şeklinde bestelenmiştir. “**Mihriban**” şiiri bunlardan biridir.
- Şiirlerinde esas unsur olarak insanı ele alan şair, şiirleri yüzünden otuza yakın mahkemeye verildi fakat hepsinden beraat etti.
- 1985 yılından beri gazetecilik yapan şair, bir ara politikaya girdi ve ayrıldı.

- **ŞİİR**

- Hasan'a Mektuplar
- Suları Islatamadım
- Vur Emri
- Eli Kulakta
- Kan Yazısı
- Beşinci Mevsim
- Dosta Doğru
- Akıl Karaya Vurdu

- Yasaklı Rüyalar

- Gökçekimi

- Parmak İzi

- Gerdanlık I

- Gerdanlık II

- Gerdanlık III

- **NESİR:**

- Çobandan Mektuplar

MİHRİBAN

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışım, çözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban

Yar, deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kağıda yazılmıyor Mihriban

Önce naz sonra söz ve sonra hile
Sevilen seveni düşürür dile
Seneler asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor Mihriban

Tabiplerde ilaç yoktur yarama
Aşk değince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban

Boşa bağlanmış bülbül gülüne
Kar koysan köz olur aşkın külüne
Şaştım kara bahtım tahammülüne
Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban

Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi gamı
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim çözülmüyor Mihriban

NEŞET ERTAŞ

(1938- 2012)

- "**Bozkırın Tezenesi**" olarak da bilinir.
 - Babası saz ustası **Muharrem Ertaş** ile birlikte yörenin düğünlerinde sazı ile çalıp sesi ile türküler söylemeye başlar. Ertaş, etkilendiği tek kişinin babası Muharrem Ertaş olduğunu söyler.
 - Neşet Ertaş, 1950'li yılların sonunda İstanbul'a gelerek ilk plağını "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adı ile babası Muharrem Ertaş'a ait bir türküyle çıkardı. Halk tarafından çok beğenilen bu plağı ardından diğer plak, kaset ve halk konserleri takip eder.
- Daha sonra Neşet Ertaş Ankara'ya yerleşir. Burada yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle kardeşinin daveti üzerine Almanya'ya gider.

- Çocuklarının eğitimi ve sanatsal çalışmalarından dolayı uzun bir süre Almanya'da kalan sanatçı, 2000 yılında İstanbul'da verdiği konserle sahne hayatına geri dönmüştür.
- **Unesco** tarafından “**Yaşayan İnsan Hazinesi**” kabul edilen Ertaş, 25 Eylül 2012 tarihinde İzmir'de tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmiştir.
- Albümlerinden bazıları şunlardır: *Kendim Ettim Kendim Buldum, Gönül Dağı, Mühür Gözlüm, Zahidem, Neredesin Sen*
- Sanatçı hakkında Can Dünder tarafından “**Garip: Neşet Ertaş Belgeseli**” adlı bir belgesel hazırlanmıştır.
- “**Garip**” mahlasını kullanmıştır.

• GÖNÜL DAĞI

Gönül Dağı yağmur yağmur boran olunca
Akar can özümde sel gizli gizli
Bir tenhada can cananı bulunca
Sinemi yaralar yar oy, yar oy,..yar
Dil gizli gizli, dil gizli gizli

Dost elinden gel olmazsa varılmaz
Rızasız bahçanın gülü derilmez
Kalpten kalbe bir yol vardır görülmez
Gönülden gönüle yâr oy, yâr oy,..yâr
Yol gizli gizli, yol gizli gizli

Seher vakti garip garip bülbül öterken
Kirpiklerin oku cana batarken
Cümle alem uykusunda uyurken
Kimseler görmeden yar oy, yar oy,..yar
Gel gizli gizli, gel gizli gizli

**BÜYÜK USTANIN KALEME ALDIĞI SON
ŞİİRİ 'VEDA'**

**"Tükendi ömrümün çoğu gidiyor
Cahil ömrüm geldi geçti yel gibi
Sevdiğim uzaktan seyir ediyor
Beni görüp bakmıyor el gibi**

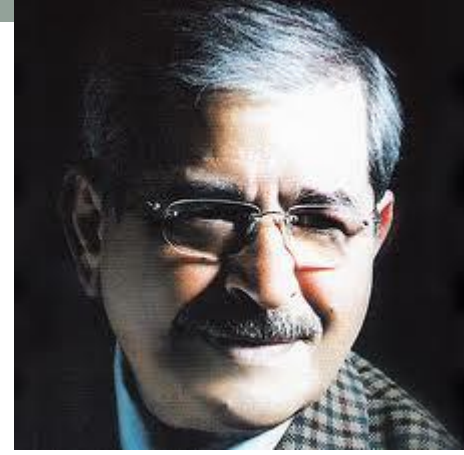
**Geçti günler, yıllar, ömürse doldu
Giden gitti bilmem geri ne kaldı
Ömrümün baharı sarardı soldu
Yandı kaldı garip bağrım çöl gibi**

**Veren, geri almak için gözlüyo
Her an her saniye beni izliyo
Garip bağrım için için sızlıyo
Sazımda inleyen sırma tel gibi**

**Uzun yoldan gelmiş gibi yorgunum
Ne kimseye küskün ne de dargınım
Bir ahu gözlüye candan vurgunum
Garip gönlüm kapısında kul gibi**

ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF

(1940-2002)

- Kahramanmaraş'ın Afşin İlçesi'nin Berçenek Köyü'nde dünyaya geldi. Gerçek adı **Şerif Cırık**'tır.
- 1964 yılında ilk plağı ile müzik piyasasına girdi.
- 1989-1991 yılları arasında Halk Ozanları Federasyonu tarafından Dünya'nın en büyük 3 ozanı arasında gösterildi.
- Alevi-Bektaşî kültürünün ve Anadolu ezgilerinin dünyaya tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Fakir köylünün dertlerini, sosyal ve siyasi meseleleri şiirlerinde işlemiştir. Güçlü bir yergi ve taşlama ustasıdır.
- Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının asılmasına karşı «**Erim Erim Eriyesin**» türküsünü söylediği için tutuklandı ve 4 ay hapis yattı. Birçok kez kovuşturma geçirmiştir.

- **Dom Dom Kurşunu, Yedin Beni, Yuh Yuh, Fadimem, Gül Yüzlüm, Ciğerparem, İşte Gidiyorum, Bu Mezarda Garip Var, Bizden Geriler ve Ekmek Kölesi** gibi eserleriyle tanınan sanatçının türkülerini İbrahim Tatlıses'ten Ahmet Kaya'ya, Mahsun Kırmızıgül'e Murat Göğebakan'dan Selda Bağcan'a kadar birçok türkücü ile bazı pop müzik sanatçıları da okudu.
- Halk şiirine gönül veren ve konuşma dilini şiirleştiren sanatçının 453 plağı, 50 kaseti ve yayınlanmış 9 adet kitabı bulunuyor. Ayrıca TRT tarafından çekilmiş 2 adet belgeseli bulunmaktadır.
- **Eserleri: Dom Dom Kurşunu, Gümüş Yelek, Dolunaya Tül Düştü, Berçenekli Mahzuni, 2000 Mahzuni ...**

• ÇEŞMİ SİYAHIM

- İşte gidiyorum çeşmi siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir hey hey servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da

Haydi dolaşalım yüce dağlarda
Dost beni bıraktı ah ile zarda
Ötmek istiyorum hey hey viran bağlarda
Ayağıma cennet kiralansa da

Canımı bağladım zülfün teline
Dost beni bıraktı elin diline
Güldü Mahzuni'nin hey hey berbat haline
Mervanın elinde paralansa da

ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA

(1938 - 2014)

- 10 Nisan 1938'de Ardahan'ın Çıldır ilçesi Gülyüzü köyünde doğdu. Küçük yaşlarda babası öldü. Yaklaşık 10 yaşında şiir yazmaya başladı. Kuzeydoğu Anadolu âşıklık geleneğinin önemli isimlerinden olan **Âşık Şenlik**'in oğlu **Âşık Kasım**'a çıraklık yaparak kendini geliştirdi ve yöredeki âşıklarla tanışma fırsatı buldu.
- Konya Âşıklar Bayramına başından beri katıldı. Katıldığı yarışma ve festivallerde değişik dallarda birçok ödöl aldı. 15'i altın olmak üzere 130'un üzerinde madalya, 60'ın üzerinde plaket, 180 kadar takdirname aldı.

- Âşık, birçok halk hikayesini tasnif etmiştir (sınıflandırmıştır.)
- 1000'den fazla şiiri bulunan ozan, Azeri, Fars ve Anadolu kültürüyle yoğrulmuş bilgi birikimiyle önemli bir kaynak ve değerlerden biridir.
- 2008 yılında **Unesco** tarafından “**Yaşayan İnsan Hazinesi**” kabul edilen ozanın şiirlerinin bir bölümünü Kültür Bakanlığı “**Gönül Bahçesi**” adıyla yayımlamıştır.

GÜZEL GÖRÜNÜR

Arzu iplik, sevgi nakış,
Ördükçe güzel görünür.
Gönül gözü ile bakış,
Gördükçe güzel görünür.

Zaman ince esen yeldir,
Ömür ağaç, günler daldır,
Mutluluk uzunca yoldur,
Vardıkça güzel görünür.

Tatlı söz dil arasında,
Diken var gül arasında,
Hatıra yıl arasında,
Durdukça güzel görünür.

İnsanı yaşatan hava,
Tatlı sözdür derde deva,
Herkes hayalinde yuva,
Kurdukça güzel görünür.

ŞEREF baksan her bir yandan,
Aşk ayrı değil insandan,
Seven sevdiğini candan,
Sardıkça güzel görünür.

ÂŞIK FEYMANİ (1942-...)

1942 yılında Adana'nın Kadirli İlçesinin Azaplı köyünde dünyaya geldi.

Ozan, 1966 yılında başlatılan Türkiye Âşıklar Bayramı'na 1968'den itibaren katılmaya başladı. Şiir ve atışma dalında büyük başarı gösterdi. Çeşitli ödüller kazandı. Daha sonra yurt genelinde yapılan Âşıklar şölenlerine de katıldı. Şiirlerinde tasavvufi deyişlere geniş yer verir. Çukurovalı âşıklar arasında büyük saygınlığı vardır.

Karacaoğlan'ın etkisiyle türkölü halk hikâyeleri söylemiş, şiirlerinde sevgiden tasavvufa birçok konuyu işlemiştir. Şiirlerinin bir bölümü “**Ahu Gözlüm**” ve “**Gönül Sarayı**” adlı kitaplarda toplanmıştır.

Osmaniye'de her yıl Âşık Feymani adına şenlik düzenlenmektedir.

AHU GÖZLÜM

Ahu gözlüm tut elimden,
Vazgeçmeden emelimden.
Aşkın beni temelinden,
Yıkmadan gel, yakmadan gel.

Derde salmadan başımı,
Noksan etmeden işimi.
Damla damla göz yaşımı,
Dökmeden gel, akmadan gel.

Feymani'yim, kaçma benden,
Usanmadı gönül senden.
Ecel tatlı canı tenden,
Çekmeden gel çıkmadan gel.

ÂŞIK ALİ İZZET

(1902-1981)

- 1902 yılında Şarkışla'nın Üğük köyünde doğdu. Belli bir öğrenim görmedi. Âşık Sabri'den saz dersleri aldı ve küçük yaşlarda âşık oldu. 22 yaşlarında Adana'ya giderek Çukurovalı âşıklarla karşılaşmalar yaptı. Uzun yıllar yurdun çeşitli yerlerinde gezip dolaştı. Pek çok şiir söyledi. 500'ü aşkın şiiri vardır ve şiirlerini zaman zaman çıkardığı kitaplarda toplamıştır. Bazı türküleri de sanatçılar tarafından plağa okundu. (**Şu Sazıma Düzen Ver, Mühür Gözlüm...**) Âşık 1981 yılında bu dünyadan göçüp gider.

- **Kıskanırım (Mühür Gözlüm)**

Mühür gözlüm seni elden
Sakınırım kıskanırım
Uçan kuştan esen yelden
Sakınırım kıskanırım

Kavumundan akrabandan
Kardeşinden öz babandan
Seni doğuran anandan
Sakınırım kıskanırım

Beşikte yatan kuzundan
Hem oğlundan hem kuzundan
Ben seni senin gözünden
Sakınırım kıskanırım

Havadaki turnalardan
Su içtiğim kurnalardan
Geyindiğim sırmalardan
Sakınırım kıskanırım

Al'İzzeti ancaldan
Elindeki goncalardan
Yerdeki karıncalardan
Sakınırım kıskanırım

- **Âşık Ali İzzet Özkan**

MAKSUDÎ (OSMAN DAĞLI)

(1936-2007)

7 Mayıs 1936 tarihinde Afşin'in Hunu (şimdiki adı Arıtaş) köyünde doğdu. İlkokulu köyünde okudu. Aynı zamanda medrese eğitimi de alarak dini bilgiler ve Kur'an öğrendi. Şiir yazmaya da bu dönemlerde tasavvuf ağırlıklı konuları işleyerek başladı.

Köylerine gidip gelen çeşitli âşıkların yanında Âşık İhsani, Kul Hasan ve Davut Sulari'nin etkisi oldu. Sonraki yıllarda Mahzuni, Kul Hasan, İhsani, Nesimi Çimen gibi birçok aşıkla Türkiye'nin hemen her bölgesini dolaştı.

- Ozan Maksudi mahlasının yanında, adını ya da soyadını da kullanan Dağlı, şiirlerinde toplumsal sorunlardan sevgiye her konuyu işledi. Şiirleriyle birçok aşığı etkileyen Dağlı'nın çeşitli eserleri başta Feyzullah Çınar ve Âşık Mahzuni olmak üzere değişik kişilerce bestelendi.

1962 yılında açılan Ankara Halk Ozanları Derneğinin kurucuları arasında bulunan Osman Dağlı, 1971'de Almanya'ya yerleşerek yaşamını orada sürdürmeye başladı.

Çeşitli şenlik ve konferanslara katılan ve yaklaşık 2000 şiiri bulunan Osman Dağlı'nın eserleri birçok gazete, dergi ve araştırmada aktarıldı.

Âşık, 4 Ekim 2007 Perşembe günü aramızdan ayrıldı...

Ozan Maksudi "Osman DAĞLI"

• AŞK

Cehennemın bucağında gizlenir
Çıkar yücelerde seyran eder aşk
Yarası görünmez fakat sızlanır
Girdiği vücudu hayran eder aşk

Kula ruhsat verir padişah kılar
Şahı Mecnun eder çöllere salar
Aşkın bir zerresi bin dağı deler
Güneşe pas çeker duman eder aşk

Tanımaz korkuyu bilmez imanı
Sarı gazel yapar zümrüt çimeni
Parçalar sultanı yırtar fermanı
Tac ü devletini viran eder aşk

Aşk önünde ay ve güneş karalır
Aşk önüne hayat ile varılır
Dağlı'm aşk meyinden içen durulur
Bin daldan bin dala cevlan eder aşk

• OSMAN DAĞLI (MAKSUDİ)

ÂŞIK REYHANÎ

(1932-2006)

- Asıl adı Yaşar Yılmaz'dır.
- Erzurum'un Hasankale ilçesinin Alvar köyünde doğmuştur.
- Âşık şölenlerinde onlarca birincilik kazanmıştır. 1972'de İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin düzenlediği yarışmada «Altın Saz Ödülü»nü almıştır.
- Birçok halk hikayesini tasnif etmiştir. Başarılı bir muamma çözme ve askı indirme ustasıdır.
- **Şiir Kitapları:** Alvarlı Reyhanî, Böyle Bağlar, Kervan
- **Şiir-Nesir:** Şu Tepenin Arkasında

